

Internationaliseringskoers

2026-2031

Mei 2026

Vereniging Hogescholen

1 Inleiding

Met deze internationaliseringskoers laten hogescholen zien hoe zij, als publieke en regionaal verankerde kennisinstellingen, bijdragen aan een sterke innovatieve economie. Ze leiden professionals op die grensoverschrijdende vraagstukken concreet helpen oplossen via onderwijs en praktijkgericht onderzoek. Deze vraagstukken zijn urgent en grijpen in elkaar: klimaatverandering, digitalisering, gezondheids crises, een snel veranderende arbeidsmarkt. Hogescholen kiezen voor internationale samenwerking, met internationalisering als middel om onderwijs, onderzoek en de regio te versterken. Tegelijkertijd erkennen zij maatschappelijke spanningen rond toegankelijkheid, instroom en de balans tussen Nederlandstalig en anderstalig onderwijs en spreken zij met deze koers af hoe zij daar, in gezamenlijke sturing en met transparante keuzes, verantwoordelijkheid voor nemen. Binnen die kaders ligt de gezamenlijke focus op onderwijs waarin studenten internationale en interculturele competenties ontwikkelen. Daarnaast willen hogescholen praktijkgericht onderzoek steviger positioneren in de Europese kennisruimte en internationale samenwerking zichtbaar verbinden met regionale innovatie en maatschappelijke oplossingen.

Waarom internationalisering van meerwaarde is

Internationalisering begint bij de Nederlandse student, die straks een beroepspraktijk instapt waarin elke sector internationale dimensies heeft. Nederland heeft een open economie die voor haar welvaart, werkgelegenheid en innovatiekracht sterk leunt op internationale handel, Europese productieketens en grensoverschrijdende samenwerking. Via 'internationalisation at home' en samenwerking met internationale partners ontwikkelen studenten de competenties die de arbeidsmarkt en samenleving vragen. Hetzelfde geldt voor docenten en onderzoekers: internationale samenwerking versterkt hun vakmanschap en vergroot hun professionele netwerken. Daarnaast vragen mondiale vraagstukken zoals klimaatverandering of vredesvraagstukken om professionals die in internationale contexten kunnen opereren. Europese netwerken verrijken het onderzoek en verbreden de blik; regionale partners vragen om wendbare professionals die internationale kennis vertalen naar lokale oplossingen. Nationaal heeft Nederland voor de grote transitieopgaven in zorg, energie, techniek en digitalisering structureel meer talent nodig dan het zelf opleidt¹. Hogescholen zijn hier het scharnierpunt: geworteld in de regio, verbonden met Europa en open naar de wereld.

Hoe hogescholen dit realiseren

Het hbo is overwegend Nederlandstalig en nauw verbonden met de arbeidsmarkt. Elke beroepspraktijk waarvoor hogescholen opleiden heeft internationale elementen, al zijn die in de ene sector zichtbaarder dan in de andere. Bedrijven opereren in internationale ketens, zorginstellingen werken met diverse populaties en technologische sectoren ontwikkelen oplossingen voor mondiale vraagstukken. Opleidingen vertalen die beroepspraktijk naar hun onderwijs: de mate en vorm van internationalisering volgt uit wat het beroep vraagt. Waar internationale dimensies een substantiële rol spelen, verrijkt een diverse leeromgeving, met studenten en docenten uit verschillende landen en achtergronden, de kwaliteit van onderwijs en onderzoek.

¹ Het Wennink-rapport (2025) laat zien dat dit een gedeelde verantwoordelijkheid is van onderwijs, bedrijfsleven en overheid, met een sleutelrol voor hogescholen.

Onderzoek van Nuffic (2025)² laat zien dat werkgevers internationale afgestudeerden met een Nederlands diploma waarderen om hun diversiteit, specialistische kennis en innovatievermogen. Vijf jaar na afstuderen woont en werkt circa één op de vier internationale afgestudeerden nog in Nederland, een aandeel dat varieert per sector en herkomst en dat kan groeien. Hogescholen zetten daar bewust op in, al tijdens de studie: door studenten te begeleiden bij arbeidsmarktoriëntatie, Nederlandse taal en inbedding in de samenleving, en door werkgevers actief te verbinden aan internationale studenten voor stages, opdrachten en gerichte werving. Tegelijkertijd stemmen hogescholen hun werving van internationale studenten af op de behoeften van de regionale arbeidsmarkt, zodat instroom en perspectief op werk en doorgroei op elkaar aansluiten. Het vergroten van de blijfkans is een gedeelde ambitie, voor hogescholen, werkgevers en overheid.

Spanningen en beleidskeuzes

Internationalisering vraagt om bewuste keuzes, waarbij de toegankelijkheid van het onderwijs voor alle studenten, ongeacht achtergrond, voorop staat. Een gebalanceerde instroom, druk op voorzieningen zoals huisvesting en de spanning tussen Nederlandstalig en anderstalig aanbod zijn vraagstukken die om duidelijke keuzes vragen, waarbij hogescholen kwaliteit hanteren en in zelfregie verantwoordelijkheid nemen voor een duurzame balans in internationalisering. Zij verbinden internationalisering aan hun brede maatschappelijke opdracht, niet aan studentenwerving als doel op zich. Het huidige coalitieakkoord, met de ontwikkeling van een talentstrategie en het behoud van het huidige anderstalige aanbod, sluit aan bij deze koers en geeft hogescholen mogelijkheden om die in de praktijk te brengen. Deze koers bouwt voort op inzichten uit nationaal en internationaal onderzoek naar internationalisering in het hoger onderwijs³. Als gezamenlijke koers markeert dit document de richting en onderliggende waarden, en vormt het vertrekpunt voor een uitvoeringsagenda die in het najaar van 2026 wordt uitgewerkt.

Samenwerken aan een internationaliseringskoers

Internationalisering realiseren hogescholen niet alleen. Een sterke koers vraagt om gerichte samenwerking met partners die elk een onmisbare rol spelen. De overheid schept de randvoorwaarden: van migratiebeleid tot een helder nationaal narratief over de internationale positie van Nederland. Werkgevers, gemeenten en huisvestingspartners zijn cruciaal voor de blijfkans van internationale afgestudeerden: perspectief op werk, een betaalbare woonplek en inbedding in de samenleving zijn geen bijzaken maar basisvoorwaarden. Nuffic, Neth-ER en UAS4EUROPE ondersteunen de verbinding met Europese netwerken, financieringsprogramma's en internationaal beleid. Universiteiten en mbo-instellingen zijn partners in sterkere Europese allianties en een samenhangende nationale aanpak. Met deze koers strekken hogescholen de hand uit naar al deze partijen omdat internationalisering alleen samen werkt.

² Nuffic (2025), *Internationale afgestudeerden op de werkvloer – Het perspectief van de werkgever*.

³ Zoals beschreven in studies van De Wit, Knight, Hudzik, Robson & Wahlborg en Stein.

2 Wereldgerichte professionals voor een sterke samenleving

In dit deel laten hogescholen zien wat internationalisering concreet betekent voor studenten, docenten, onderzoekers en hun omgeving. Hogescholen bereiden studenten en medewerkers voor via onderwijs en praktijkgericht onderzoek, stevig verankerd in de regio en verbonden met internationale partners. Internationalisering is daarbij geen apart spoor, maar een manier om die professionele én maatschappelijke opdracht waar te maken. Docenten leren van collega's en partners in of uit andere landen, vernieuwen hun didactiek en brengen diverse perspectieven het klaslokaal in. Studenten ontwikkelen een brede blik, interculturele vaardigheden en het vermogen om samen te werken in diverse teams, waardoor zij beter zijn toegerust voor sectoren waar internationale dimensies een rol spelen. Voor werkgevers is de bijdrage van internationale afgestudeerden het grootst wanneer zij voldoende Nederlands beheersen en vertrouwd zijn met de Nederlandse samenleving; hogescholen en werkgevers hebben samen de opgave om die taalvaardigheid en inbedding te versterken.

Door internationaal samen te werken brengen hogescholen nieuwe kennis en innovatie naar regio's en sectoren. Bedrijven, publieke instellingen en maatschappelijke organisaties profiteren van professionals die gewend zijn om over grenzen heen samen te werken en ervaringen uit andere landen te vertalen naar hun eigen praktijk. Internationale afgestudeerden die in Nederland blijven wonen en werken leveren een aantoonbare economische en maatschappelijke bijdrage, onder meer in tekortsectoren en aan de arbeidscapaciteit en vernieuwing van publieke voorzieningen in een vergrijzende samenleving. Hogescholen maken daarbij deel uit van de Europese onderzoeks- en onderwijsruimte, via programma's als Erasmus+, Horizon Europe en Europese universiteitsallianties, en brengen zo ervaringen en oplossingen uit andere regio's naar Nederland en andersom.

Hoe hogescholen dit realiseren in het onderwijs

Docenten die hun studenten goed willen voorbereiden, verweven internationale perspectieven in hun onderwijs. Studenten werken aan maatschappelijke vraagstukken, vaak in direct contact met partners over de grens. Zo ontwikkelen zij bijvoorbeeld duurzame energieoplossingen met een partnerinstelling in het buitenland. Dit zijn geen symbolische projecten, maar sluiten aan op de beroepspraktijk van morgen. Door hun vakkennis te verdiepen en te leren samenwerken in diverse teams, omgaan met verschillende perspectieven en flexibel te handelen in een internationale context, leggen studenten de basis voor wereldburgerschap: professionals die zich bewust zijn van hun rol in een onderling verbonden wereld en daar verantwoord naar handelen. Daarnaast werken hogescholen samen met instellingen in andere delen van de wereld, zowel in landen met een vergelijkbare context als in regio's met andere maatschappelijke en economische realiteiten. Studenten en docenten werken aan uitdagingen zoals voedselzekerheid, gezondheid en klimaatadaptatie, waarbij het SDG-kader richting

geeft aan de gezamenlijke ambities. Deze mondiale samenwerking helpt studenten en medewerkers inzicht te krijgen in ongelijkheid en wederzijdse afhankelijkheid, en leert studenten hoe lokale keuzes wereldwijde gevolgen kunnen hebben.

Grenzeloze ontwikkeling, voor iedereen toegankelijk

Niet elke student kan of wil naar het buitenland, bijvoorbeeld door kosten, zorgtaken of andere persoonlijke omstandigheden. Internationalisering krijgt daarom verschillende vormen. Internationalisation at Home biedt een brede basis met internationale literatuur, gastdocenten en online samenwerking in diverse, meertalige leeromgevingen. Virtuele en blended vormen, zoals COIL en Blended Intensive Programmes⁴ verlagen drempels doordat studenten ook zonder lang verblijf in het buitenland met internationale partners kunnen samenwerken; zij vergroten zo de inclusie. Tegelijkertijd blijft vanuit duurzaamheid een afweging nodig, omdat extra korte reizen de CO2-uitstoot ook kunnen verhogen. Fysieke mobiliteit, van studiereizen tot stages of een semester elders, blijft een kernvorm van internationaal leren die online ervaringen niet vervangt maar verdiept, ondersteund door beurzen en gerichte begeleiding. Opleidingen waarborgen dat internationale en interculturele competenties onderdeel zijn van de leeruitkomsten, en zorgen dat iedere student de kans krijgt om in een passende vorm internationale ervaring op te doen.

Meerstemmigheid en taalbeleid

Taalbeleid is een belangrijk onderdeel van internationale voorbereiding en van gelijke kansen. Hogescholen zien meertaligheid niet als doel op zich, maar als kracht om het onderwijs te verdiepen en deelname van verschillende groepen studenten en medewerkers mogelijk te maken. Nederlands blijft de belangrijkste taal van het hbo en van de meeste beroepspraktijken, daarom is 93% van de opleidingen Nederlandstalig. Waar andere talen worden ingezet, bijvoorbeeld Engels of Duits, of gebruik van anderstalige literatuur en gastcolleges, gebeurt dat omdat het de kwaliteit van het onderwijs versterkt en studenten beter voorbereidt op hun beroep en rol in de samenleving. Hogescholen maken deze keuzes in zelfregie, zorgvuldig en transparant, met oog voor kwaliteit, inclusie en toegankelijkheid voor Nederlandse en internationale studenten en medewerkers.

⁴ COIL (Collaborative Online International Learning): studenten van instellingen in verschillende landen werken online samen aan gezamenlijke opdrachten. Blended Intensive Programme (BIP): een kortdurend intensief programma binnen Erasmus+ dat een online samenwerkingsfase combineert met een korte fysieke bijeenkomst in het buitenland.

3 Grenzeloze kennis en innovatie

Hogescholen willen praktijkgericht onderzoek steviger positioneren in de Europese kennisruimte en internationale samenwerking zichtbaar verbinden met regionale innovatie en maatschappelijke oplossingen. Internationalisering versterkt daarmee niet alleen het onderwijs, maar ook de kwaliteit en zichtbaarheid van praktijkgericht onderzoek in het nationale en internationale kennisveld. De Nederlandse economie is onlosmakelijk verweven met Europa. Ons verdienvermogen en onze innovatiekracht steunen op Europese samenwerking. Recente adviezen uit Europa⁵ benadrukken dat het concurrentievermogen juist kan worden vergroot door gericht te investeren in onderwijs, onderzoek, innovatie en vaardigheden. Door hun positie in de quadruple helix, als verbinding tussen onderwijs, onderzoek, bedrijfsleven, maatschappij en overheid, zijn hogescholen bij uitstek in staat om die Europese opgaven te verbinden met de dagelijkse praktijk in hun regio. Hogescholen verbinden regionale en nationale vraagstukken met Europese kennisnetwerken en brengen Europese kennis terug naar waar die het meeste effect heeft: de regio.

Praktijkgericht onderzoek aan hogescholen start vanuit vragen en uitdagingen van bedrijven, publieke instellingen en maatschappelijke organisaties en richt zich op innovatie, professionalisering en onderwijsontwikkeling. Het onderzoek wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met het werkveld, onder leiding van lectoren en met actieve betrokkenheid van docent-onderzoekers, studenten en praktijkpartners. Zo wordt kennis ontwikkeld, getest en toegepast in de praktijk, en tegelijk teruggevoerd naar onderwijs en (inter)nationale netwerken. Juist die wisselwerking maakt hogescholen tot een onmisbare schakel in regionale, nationale en Europese kennis- en innovatie-ecosystemen.

Impact

Regionale en sectorale opgaven vragen om onderzoek dat dicht bij de praktijk staat en leidt tot toepasbare oplossingen in bedrijven, publieke instellingen en maatschappelijke organisaties. Praktijkgericht onderzoek van hogescholen sluit daarop aan: samen met partners in de regio ontwikkelen hogescholen nieuwe werkwijzen, producten en diensten die direct inzetbaar zijn in de beroepspraktijk. Recente analyses benadrukken dat deze regionale innovatiekracht essentieel is voor de economische toekomst van Nederland. Op regionaal niveau versterkt praktijkgericht onderzoek de economie doordat innovatie en kennisontwikkeling plaatsvinden in regionale innovatie-ecosystemen, waar overheid, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke partners samenwerken. Het mkb profiteert in het bijzonder, omdat hogescholen hen toegang geven tot praktijkgericht onderzoek en vernieuwing die zij niet altijd zelf kunnen organiseren. Deelname aan Europese kennis- en innovatieprogramma's versterkt deze regionale innovatie-ecosystemen. Via projecten binnen Horizon Europe, Erasmus+ en EFRO/Interreg (NRPP) sluiten hogescholen aan bij transities rond energie, gezondheid, digitalisering en circulariteit, en verbinden zij regionale vraagstukken aan Europese agenda's. Zo worden regionale oplossingen gevoed door kennis en samenwerking over regiogrenzen heen, en kunnen succesvolle aanpakken uit Nederlandse regio's opschalen of aansluiten bij bredere Europese initiatieven. Daarmee leveren hogescholen met hun praktijkgericht

⁵ Waaronder adviezen van Draghi, Letta en Heitor

onderzoek niet alleen waarde voor hun regio, maar ook een zichtbare bijdrage aan het realiseren van Europese doelen.

Positioneren in de Europese kennisruimte

Hogescholen werken samen met Europese partners aan maatschappelijke vraagstukken, zoals duurzame energie, gezondheid, digitalisering en voedselzekerheid. Zij brengen hun praktijkgericht onderzoek en regionale expertise in Europese projecten in, zodat oplossingen aansluiten bij de behoeften van bedrijven, publieke organisaties en regio's. Europa investeert de komende jaren fors in kennis en maatschappelijke transitie via programma's als Horizon Europe (KP10) en het Europese Concurrentiefonds. Hogescholen sluiten hier bewust op aan door hun onderzoeksagenda's te verbinden met Europese missies en door actief deel te nemen aan projecten waarin Europese doelen worden gekoppeld aan regionale en sectorale vraagstukken. Die deelname vraagt om voldoende onderzoekscapaciteit en Europese expertise binnen hogescholen. Daarvoor is, anders dan bij universiteiten die over knowledge transfer offices beschikken, gerichte opbouw nodig van expertise in acquisitie, consortiumvorming, impactplanning en projectmanagement. Om het aandeel uit Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's significant te verhogen, investeren hogescholen in de Europese professionalisering van lectoraten, onderzoekers en ondersteunende diensten: zij delen kennis over Europese financieringsmogelijkheden, consortiumvorming en beleidsbeïnvloeding, en ontwikkelen gezamenlijke trainingen voor het aanvraagproces. Lectoren spelen daarin een sleutelrol door als referent of beoordelaar ervaring op te doen met de Brusselse beoordelingspraktijk en het EU-vocabulaire en bij te dragen aan de totstandkoming van Europese onderzoeksagenda's. Zo brengen zij hun kennis en netwerk weer terug in de hogeschool en de regio.

Hogescholen en de VH treden in Europa gezamenlijk op onder de vlag Universities of Applied Sciences Netherlands (UASNL). UASNL is een samenwerkingsverband van hogescholen binnen de vereniging die extra investeren om het Europese profiel van praktijkgericht onderzoek te versterken. Deze strategische positionering en samenwerking versterken de herkenbaarheid in Brussel en maken het eenvoudiger om impactvolle consortia te vormen en expertise in te brengen bij Europese beleidsontwikkeling. Via gerichte lobby met partners als Neth-ER en UAS4EUROPE werken hogescholen aan een betere aansluiting van Europese programma's bij het profiel en de kracht van praktijkgericht onderzoek. Zo nemen hogescholen actief deel aan Europese beleidsvorming, programmacommissies en netwerken als ERRIN, UNILION en EURASHE en dragen zij bij aan de innovatiekracht van Europa en aan de realisatie van de Europese 'vijfde vrijheid': het vrije verkeer van kennis, onderzoek, onderwijs en innovatie.

Vergroten van de Europese deelname

De gezamenlijke koers, in lijn met de strategische onderzoeksagenda van de VH, is dat hogescholen hun deelname aan Europese onderwijs- en onderzoeksconsortia vergroten, vooral binnen programma's als Horizon Europe en opvolgende instrumenten. Terwijl Nederland als geheel relatief succesvol is in het binnenhalen van Europese onderzoeksfinanciering, halen hogescholen nu nog geen half procent van die middelen binnen, een aandeel dat gezien hun kracht en potentieel aanzienlijk groter kan en moet zijn. Dat vraagt om lectoraten, onderzoekers en docenten die zich actief oriënteren op Europese programma's en netwerken en om ondersteuning die deelname aan passende consortia mogelijk maakt. Samen maken hogescholen van Europese samenwerking een concrete kracht, voor hun regio, voor Nederland en voor Europa.